

Insatser för stärkande av nationella minoritetsspråk 2022

— Folkbildningsrådets redovisning av anslag 7:1 anslagspost 18

FÖRORD

Regeringen lanserade i slutet av april 2022 ett handlingsprogram för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken. Folkbildningen identifierades som avgörande för att uppnå handlingsprogrammets mål kring livslångt lärande och språken i yrkeslivet. Folkbildningsrådet gavs kort därefter uppdraget att under perioden 2022–2024 genomföra insatser inom folkbildningen för att stärka de nationella minoritetsspråken (Ku2022/00884). I ett senare ändringsbeslut (Ku2022/01208) fastställdes att Folkbildningsrådet den 31 mars ska lämna in en första delredovisning av bidragets användning till Kammarkollegiet med kopia till kulturdepartementet och utbildningsdepartementet. I det följande redovisas genomförda aktiviteter under 2022.

INNEHÅLL

Folkbildningsrådet och folkbildning	6
Planering av insatsen	7
Utformningen av utlysningen	9
Översikt över beviljade projekt	13
Resultat: genomförd verksamhet	18
Finska	18
Jiddisch.....	19
Meänkieli	20
Romani chib	21
Samiska.....	23
Projekt med fokus på flera språk	26
Resultat: positivt mottagande från deltagarna och expanderad verksamhet	29

SAMMANFATTNING

Regeringsbeslutet som satte ramverket för Folkbildningsrådets insats för stärkande av nationella minoritetsspråk kom när halva året hade passerat och precis före folkhögskolornas sommaruppehåll. Detta innebar att folkhögskolorna redan hade lagt planeringen för höstens verksamhet. Den korta tiden för planering och genomförande innebar en utmaning även för studieförbunden. Trots detta inkom 53 ansökningar för projekt under andra halvåret 2022, varav 38 beviljades stöd med en sammanlagd initial budget på drygt 5 miljoner kronor. 11 projekt hade fokus på 2 eller flera av språken. Totalt hade 15 projekt fokus på finska, 6 på jiddisch, 12 på meänkieli, 9 på romani chib och 15 på samiska språk.

Verksamhetens inriktning skiljde sig åt mellan projekten som många gånger innehöll flera av följande komponenter:

- Språkutbildningar och utveckling av språkfärdigheter utgjorde hela eller delar av verksamheten i 15 projekt.
- Utveckling av utbildningsmaterial, fortbildning av ledare eller annan praktisk infrastruktur som möjliggör språkinlärning stod i fokus för 5 projekt.
- Kulturutövning, identitetsstärkande verksamhet eller andra medvetandehöjande insatser som skapar utrymme och intresse för språken utgjorde hela eller delar av verksamheten i 14 projekt.
- Förstudier, strategiutveckling och planering inför långsiktiga initiativ kring språk och kulturutövning ingick i 11 projekt. Detta inkluderade kontaktskapande och förankring hos företrädare för nationella minoriteter i den lokala kontexten runt folkhögskolor och studieförbund. Tio projekt genomfördes av folkhögskolor, resterande genomfördes på nationell eller avdelningsnivå av åtta studieförbund. Deltagarna har varit spridda över hela landet, inte minst eftersom flera av språkcirkelarna genomfördes digitalt.

Satsningen förbereddes genom att Folkbildningsrådet byggde upp ett kunskapsunderlag som låg till grund för utformningen av utlysningen. Som en del av kartläggningen av erfarenheter har en fördjupande fallstudie av verksamhet på nationella minoritetsspråk i en studieförbundsavdelning genomförts. Parallellt har informationsinsatser i syfte att sprida kunskap

om utlysningen och stimulera folkbildning kring nationella minoritetsspråk genomförts.

Fördjupande intervjuer med verksamhetsutvecklare samt med deltagare inför och under insatsen illustrerar att folkbildningens förmåga till flexibilitet och anpassning har gjort det möjligt att fånga upp varierande behov hos deltagarna. Medan flera hinder är gemensamma, exempelvis brist på lärare och för små underlag för fortsättningskurser, skiljer sig samtidigt förutsättningarna också åt för de olika språken. Vägarna till att återerövra språket kan se mycket olika ut beroende på det lokala sammanhanget. Möjlighet till förankring och ägarskap i lokalsamhället genom folkbildningens organiska kontakter med det lokala civilsamhället har därför resulterat i en bredd av initiativ.

Vi ser att studieförbund och folkhögskolor har adresserat flera av de utmaningar som identifierades före insatsen. Svårigheter att bygga upp tillräckligt stora underlag för fortsättningskurser har exempelvis hanterats genom att kurser erbjudits i digital form, med deltagare utspridda över landet. Bristen på lärare har åtgärdats genom kreativa sätt att rekrytera och utbilda potentiella cirkelledare. Brist på utbildningsmaterial för de mindre språken har hanterats genom innovativa projekt som har utvecklat material som möter specifika behov. Dessutom har folkbildningens möjlighet att erbjuda kulturarrangemang och ett socialt sammanhang vid sidan av språkutbildningarna gett arenor för att använda språkfärdigheter och utveckla identitetsstärkande gemenskaper som bidragit till att stärka intresset för språken.

Verksamhet som drivs av och för nationella minoriteter är sedan tidigare en naturlig del av folkbildningen. Projekten har emellertid hjälpt folkhögskolor och studieförbund att ytterligare fördjupa sitt samarbete med målgruppen och arbeta mer systematiskt för att stärka nationella minoritetsspråk. Vi ser att initiativet har gett mersmak och har resulterat i en mängd konkreta planer för fortsatt eller expanderad verksamhet.

Medan budgeten för 2022 inte kunde förbrukas helt på grund av den begränsade tidsramen ser vi redan nu att tillgängliga medel för 2023 efterfrågas i en takt som gör det sannolikt att de inte kommer att räcka för att täcka alla behov under året.

Folkbildningsrådet och folkbildning

Folkbildningsrådet är en ideell förening vars medlemmar representerar över 150 folkhögskolor och 10 studieförbund runt om i Sverige. Folkbildningsrådet har vissa myndighetsuppdrag vilket innebär att vi fördelar statliga medel till folkbildningsverksamhet.

Studieförbunden finns i alla landets 290 kommuner, och folkhögskolor erbjuder långa kurser i 151 kommuner. Folkbildningen har nära koppling till civilsamhället och samverkan omfattar tusentals organisationer genom medlemskap, samverkansavtal, huvudmannaskap med mera.

Folkbildningens pedagogik handlar om att anpassa kurser och studiecirklar efter deltagarnas förutsättningar och behov. Det betyder att folkbildningens deltagare har ett starkt ägarskap över vad och hur de ska lära sig. Deltagarna söker och bygger egen kunskap genom dialog, interaktion och reflektion.

Planering av insatsen

Verksamhet som drivs av och för nationella minoriteter är sedan länge en naturlig del av folkbildningen. Studieförbundens lokalavdelningar har medlemsorganisationer och samarbetsparter som organiserar nationella minoriteter. Flera folkhögskolor drivs av huvudmän som representerar nationella minoriteter och ytterligare folkhögskolor har stora deltagarunderlag från en specifik nationell minoritet. Ett första steg inför utformningen av insatsen var därför att kartlägga och lära från redan existerande folkbildningsverksamhet med koppling till nationella minoritetsspråk.

Personal med tidigare erfarenhet av arbete med minoritetsrättigheter engagerades i att bygga upp ett kunskapsunderlag som låg till grund för utformningen av utlysningen. Som en del av kunskapsinhämtningen har över 80 folkbildare med erfarenhet från verksamhet av eller för nationella minoriteter intervjuats, liksom samarbetsorganisationer samt deltagare i verksamheten. Detta har hjälpt oss att identifiera vilka behov en riktad specialsatsning skulle kunna möta. Parallellt inhämtades kunskap från utredningar, forskning och ett 20-tal samrådsmöten mellan utbildningsmyndigheter och organisationer som representerar nationella minoriteter. En fördjupande fallstudie har också genomförts med hjälp av en extern konsult för att lära av verksamheten i en enskild studieförbundsavdelning ("Dåtid – nutid – framtid", bifogad).

Folkbildningsrådet använder sig av verksamhetsstatistik som studieförbund och folkhögskolor rapporterar in till Statistikmyndigheten SCB (SCB). Ämneskategoriseringen¹ innehåller emellertid inte någon kodning för utbildningar i nationella minoritetsspråk. Detta gör att det inte går att få en enkel överblick över vilken folkbildningsverksamhet som bedrivs relaterat till nationella minoriteter. Vi har i stället försökt

---

¹ Kodningen följer svensk utbildningsnomenklatur, SUN. SUN är ett system för klassificering av utbildning som skapades i slutet av 60-talet, anpassat till internationella standarder, och används sedan dess allmänt av företag och organisationer samt av SCB vid klassificering av personalens/befolkningens utbildning. För mer information se SCB:s webb - <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/svensk-utbildningsnomenklatur-sun/>

identifiera verksamhet på eller i nationella minoritetsspråk genom att söka igenom titlarna på de hundratusentals kurser och studiecirkelar som organiseras årligen, men detta är ett grovt raster och många gånger syns inte kopplingen till en nationell minoritet i titeln. Exempelvis har det visat sig svårt att attrahera romska deltagare till verksamhet vars titel antyder att verksamheten riktar sig till romer, på grund av stigma och diskriminering. Av självklara skäl förs inte heller register över deltagares etniska tillhörighet eller om en folkbildningsverksamhet har en koppling till en specifik minoritetsgrupp. Betydande energi har därför lagts på att kartlägga existerande erfarenheter och identifiera personer inom folkbildningen med relevanta kunskaper att dela med sig av inför utformningen av insatsen.

Vi har även sökt upp personal inom folkbildningen runt om i landet i syfte att sprida information om den kommande utlysningen och för att stimulera intresse för verksamhet som stärker nationella minoritetsspråk.

Information har också spridits via nyhetsbrev, genom artiklar på Folkbildningsrådet hemsida och i samband med samlingar för folkbildningspersonal, för att på så sätt uppmuntra ansökningar till den nya satsningen. Eftersom formatet med separata projektansökningar skiljer sig från det gängse sättet att finansiera verksamheten hos folkhögskolor och studieförbund har mycket tid lagts på att guida intresserade genom ansökningsprocessen.

Utformningen av utlysningen

Utifrån de behov och särskilda utmaningar som uttryckts under kunskapsinhämtningen formulerades fokus och prioriterade verksamheter för utlysningen. En viktig utgångspunkt har varit att finansierade projekt måste uppvisa ett ägarskap från nationella minoriteter. I de fall nationella minoriteter inte redan organiskt ingått som medlem eller samarbetspartner hos den sökande folkhögskolan eller den lokala studieförbundsavdelningen har därför utrymme getts för förstudier och kontaktskapande verksamhet som möjliggjort förankring hos en målgrupp av nationella minoriteter inför kommande verksamhet. Möjligheten för bidragsmottagarna att genomföra förstudier har samtidigt varit ett viktigt sätt även för Folkbildningsrådet att bredda vårt kunskapsunderlag och lära inför utformning av den fortsatta insatsen.

Flera intervjuade uttryckte en skepsis mot vad som upplevdes som ytliga samråd och insatser som formulerats ovanför huvudet på målgruppen. Förutom en stark tonvikt på ägarskap i utlysningstexten har vi därför formulerat ansökningsfrågorna så att de uppmuntrar en reflektion över förutsättningar för målgruppens medverkan i planering och genomförande av projekten. På detta sätt har vi också velat undvika att olika parallella initiativ fragmenterar målgruppernas egen planering eller inverkar negativt på möjligheten för föreningar att arbeta långsiktigt och enligt en plan som de själva har ägarskap över.

Likaså har det krävts att sökande studieförbund och folkhögskolor har artikerat en ambition att arbeta långsiktigt med nationella minoritetsrättigheter. Detta har inneburit att exempelvis ansökningar för enstaka kulturarrangemang eller medvetandehöjande initiativ, vilka saknat ägarskap och som inte ingått i en större helhet som syftat till en revitalisering av de nationella minoritetsspråken, inte har beviljats stöd. Av samma skäl har det varit prioriterat att stödja utveckling av strategier för systematiskt arbete med att stärka nationella minoritetsspråk.

En viktig slutsats från samråd och intervjuer har varit att det krävs flera ingångar till språket för en revitalisering. Det räcker inte med enbart tillgång till språkstudier, mycket annat måste också till för att skapa utrymme och intresse för språken. Därför ges också stöd till

kulturverksamhet relaterad till nationella minoriteter liksom till annan identitetsstärkande verksamhet som skapar arenor för språken.

Ett återkommande tema i intervjuerna handlade om svårigheter att få ihop tillräckligt stora deltagarunderlag för att göra språkcirklar och kurser, inte minst på fortsättningsnivå, ekonomiskt hållbara. Ett annat tema var brist på utbildade cirkelledare med kunskaper i minoritetsspråk. Brist på utbildningsmaterial var också ett återkommande tema, speciellt för de mindre varieteterna, eller på språk som saknar etablerade skriftspråk. Det var därför angeläget att utlysningen bidrog med resurser som möjliggjorde utveckling av lösningar på de praktiska problem som ligger i vägen för verksamhet på nationella minoritetsspråk.

Andra avväganden i utformningen av insatsen kretsade kring de strukturella orsaker som förhindrar en revitalisering av språken. Under intervjuerna framkom tydligt att stigma och rädsla för diskriminering är en förklaring till varför många inte vill synas som deltagare i sammanhang där tillhörigheten till en minoritetsgrupp exponeras, vilket ställer krav på flexibilitet – exempelvis när det gäller gängse krav på registrering av deltagare med personnummer – och anpassning för att kunna nå ut till målgruppen. Risken för rasistiska påhopp och attacker och de krav detta ställer på säkerhet kring arrangemang nämndes som ytterligare utmaningar. Av detta skäl ansågs det motiverat att även inkludera bidrag till projekt som fungerar medvetandegörande eller statushöjande för språken, även om projekten inte omedelbart resulterar i att arenor öppnas upp för språken utan snarare har en inverkan på lång sikt.

Sökande har också tillfrågats om hur de avsett kvalitetssäkra verksamheten, inklusive huruvida ett jämställdhetsperspektiv har funnits med i utformningen av det sökta projektet. Därtill har de redogjort för rutiner för att säkerställa tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. En bedömning har även gjorts om den planerade verksamheten är praktiskt genomförbar och kostnadseffektiv.

Utlisningen formulerade följande exempel på bidragsberättigad verksamhet, givet att kopplingen till språkens revitalisering tydliggjorts av den sökande:

- Språkstudier.
- Initiativ som skapar mötesplatser eller på annat sätt bidrar till praktiska förutsättningar för att nationella minoritetsspråk ska kunna utövas eller stärkas.

- Initiativ som underlättar studier i minoritetsspråk genom utveckling av exempelvis läromedel, digitala verktyg och översättning.
- Initiativ för att fortbilda lärare och ledare.
- Identitetsstärkande initiativ kring kultur, historia och språk som bidrar till att intresse och status för språken stärks, inklusive möjligheter att utöva och ta del av kultur på nationella minoritetsspråk.
- Initiativ för att ta fram långsiktiga strategier för stärkande av nationella minoritetsspråk genom folkbildningsinsatser.
- Initiativ hos folkhögskolor och lokala studieförbund för att utveckla en profil kring nationell minoritet.
- Initiativ till uppsökande, kontaktbyggande och nätverkande verksamheter som leder till samarbeten och stärkta plattformar för verksamhet med nationella minoriteter.
- Initiativ som förbättrar deltagarnas möjligheter till aktivt ägarskap i planering och genomförande av folkbildningsinsatser kring nationella minoriteter.
- Initiativ mot rasism eller diskriminering för att undanröja strukturella hinder för språkens utövande.
- Initiativ som bidrar till att språkens synlighet och ställning i det offentliga rummet stärks.
- Initiativ som möjliggör tvåspråkiga yrkesutbildningar.
- Initiativ som syftar till att nå nya deltagargrupper och ökad mångfald i verksamheten. Exempelvis bidrag som kompenserar för olika faktorer såsom färre möjliga deltagare, högre lärar- eller ledarkostnad, dyrare läromedelskostnader, speciella förutsättningar för säkerhet, kostnader för helgarrangemang, förutsättningar för att nå ut till och rekrytera deltagare, kostnader för att nå ut till och rekrytera nya målgrupper, kostnader för att möjliggöra mångfald och olika varianter inom respektive språkgrupp.
- Språktillval för deltagare i folkhögskolans ordinarie kurser.
- Mentorsprojekt, lägerverksamhet, temaveckor samt utforskning av mötesformer som inkluderar möjligheter till reflektion och lärande inom ramen för satsningens syfte.

I bedömningen av ansökningar har Folkbildningsrådet prioriterat projekt som:

- bygger på tidigare erfarenheter av arbete kring nationella minoriteter eller innehåller en reflektion över vilka insatser som fungerat och inte fungerat som avsett
- har ett rättighetsbaserat² arbetssätt och syftar till ett tydligt ägarskap hos nationella minoritetsgrupper
- innehåller en konkret plan för projektets genomförande inklusive en tydlig budget
- är baserade på en tydlig avsiktsförklaring från mottagaren om att jobba långsiktigt kring nationella minoritetsfrågor.

---

² Med utgångspunkt i internationella konventioner om mänskliga rättigheter avser ett rättighetsbaserat förhållningssätt skapa förändring genom att stärka människors egenmakt, i motsats till att behandlas som passiva föremål för åtgärder. Det fokuserar på strukturella orsaker till diskriminering och på individens ägarskap i initiativ för att undanröja hindren för deras tillgång till rättigheter. <https://ennhri.org/about-nhris/human-rights-based-approach/>

Översikt över beviljade projekt

Efter att ramverket för insatsen hade fastställts av regeringen i slutet av juni (ändringsbeslut Ku2022/01208) kunde Folkbildningsrådet bevilja de första projektanslagen. Folkhögskolorna hade vid denna tidpunkt redan lagt planeringen för höstens verksamhet och i hög utsträckning gällde detta även studieförbunden. En kort handläggningstid på under två veckor och möjlighet att löpande skicka in ansökningar till Folkbildningsrådet var därför en förutsättning för att de sökande skulle kunna genomföra projekt, trots den snäva tidsramen. Ansökningar bedömdes av en beredningsgrupp på fyra personer och beslut fattades därefter av Folkbildningsrådets generalsekreterare. Totalt inkom 53 ansökningar, varav 38 beviljades. Detta ligger i paritet med antalet projekt hos myndigheter³ med en sedan tidigare etablerad bidragsgivning till nationella minoritetsspråk, under en lika lång tidsperiod.

Tidshorisonten för flera projekt var kort vilket reflekterades i storleken på de sökta anslagen, med ett medianutfall på 55 000 kronor och ett snittutfall på 115 000 kronor per projekt. Totalt fanns 7,5 miljoner kronor tillgängliga att söka för verksamhet från juni till och med december. Av detta belopp kunde 5 116 000 kronor fördelas, men till följd av förseningar eller att projekt av andra skäl inte kunde genomföras fullt ut enligt plan förbrukades enbart 4 140 000 kronor.

Exempelvis kunde planerade språkcirklar eller kurser i flera fall inte starta i tid eftersom rekryteringen av ledare inte lyckades eller drog ut på tiden. Med ett flertal parallella initiativ och utlysningar från olika myndigheter med fokus på nationella minoritetsspråk uppstod en situation där ledare försvann till andra uppdrag vilket innebar att planerade projekt inte gick att genomföra fullt ut, med resultatet att en stor andel av de godkända budget- och projektplanerna reviderades. Utfallet hade sett annorlunda ut

---

³ Institutet för språk och folkminnen (Isof) har möjlighet att bevilja anslag för projekt som sträcker sig över flera år. De tog emot redovisning för 64 slutförda projekt under 2022, vilket representerade ovanligt många till följd av att flera projekt under tidigare år hade stått stilla och kunde redovisas först 2022. Elva av dessa hade påbörjats under 2022. Isof (2023), Åtgärder för nationella minoriteter. Redovisning av anslag 7:1 anslagsposter 6 och 16; S. 6; Statens kulturråd beviljade närmare 70 anslag till nationella minoritetsspråk under helåret 2022 <https://www.kulturradet.se/bidraginformation/beviljade-bidrag/verksamheter-som-fatt-bidrag/>

om det funnits möjlighet att fortsätta beviljade men försenade projekt efter årsskifte, i likhet med hur verksamheten bedrivs hos andra finansiärer av minoritetsspråksprojekt. En begäran att göra så kommunicerades med Kommerskollegium, men avlogs.

I 4 fall skickade mottagare in ansökningar för en expansion av redan beviljade projekt. Totalt beviljades därmed 38 ansökningar till 34 olika projekt. Av dessa projekt fokuserade 5 på enbart finska, 2 på jiddisch, 3 på meänkieli, 5 på romska, 7 på samiska språk. Resterande 11 projekt hade fokus på 2 eller fler av språken.

Verksamhetens inriktning skiljde sig åt mellan projekten, vilka många gånger innehöll flera av följande komponenter:

- Språkutbildningar utgjorde hela eller delar av verksamheten i 15 projekt.
- Utveckling av utbildningsmaterial, fortbildning av ledare eller annan praktisk infrastruktur som möjliggör språkinlärning ingick i 5 projekt.
- Kulturutövning, identitetsstärkande verksamhet eller medvetandehöjande insatser som skapar utrymme och intresse för språken utgjorde hela eller delar av verksamheten i 14 av projekten.
- Förstudier, strategiutveckling och planering inför långsiktiga initiativ kring språk och kulturutövning ingick i 11 projekt. Detta inkluderade kontaktskapande och förankring hos företrädare för nationella minoriteter i den lokala kontexten runt folkhögskolor och studieförbund.

Tio projekt genomfördes av folkhögskolor, resterande genomfördes på nationell nivå eller avdelningsnivå av åtta studieförbund. Projekten har spridning över hela landet liksom deltagarna tack vare att flera av studiecirkelarna har genomförts digitalt.

Projekt fördelat på de olika språken

	Finska	Jiddisch	Meänkieli	Romani chib	Samiska
01 Norra Lapplands minoritetssatsning, 3-folksprojektet halva Tornedalen	•		•		
02 Östra Norrbotten – 3-folks projektet halva Tornedalen	•		•		•
03 Minoritetslitteratur	•	•	•	•	•
04 Finska föreningen i Sundsvall					
05 Sverigefinska Axevalla	•				
06 Vilka folkbildningsbehov finns inom samisk kultur, mötesplatser och minoritetsspråk?					•
07 Kartläggning av behov av språkstärkande verksamhet hos romer i sydöstra Sverige				•	
08 Kartläggning av utbildningsinsatser i samiska språk – Region norr					•
09 Sydsamiska i Dalarna					•
10 Minoritetsspråk i Västerbotten och Norrbotten: kartläggning och nätverkande	•		•		•
11 Kartläggning av finska som nationellt minoritetsspråk	•				
12 Förstudie minoritetsspråk				•	
13 Romska som minoritetsspråk en bro mellan det offentliga Sverige och den romska kulturgemenskapen	•			•	
14 Förstudie för minoritetsprojekt med fokus på berättande			•		
15 Meän ääni: unga filmskapare i Tornedalen			•		

	Finska	Jiddisch	Meänkieli	Romani chib	Samiska
16 Umesamisk översättning					•
17 Minoritetsspråk och kultur på folkhögskola	•			•	
18 Språk inom språken	•	•	•	•	•
19 Yiddishe folksbildning		•			
20 Biblioteks- och informationssatsning inom judisk kultur och jiddisch		•			
21 Stava med kroppen				•	
22 Samiska språk- och kulturmöten					•
23 Stärka den romska identiteten i Skåne				•	
24 Revitalisering av finska i Uppsala/Västmanland	•				
25 Förstudie – Nationella min språk & folkhögskolans roll	•		•		•
26 Minoritetsspråk i Luleå	•		•		
27 Jojken och språket					•
28 Revitalisering av nationella minoritetsspråk och kulturer	•	•			
29 Umesamiska språkträffar					•
30 Aktiviteter för att stärka små samiska språk					•
31 Förstudie långsiktig strategi för SV:s arbete med och för de nationella minoriteterna	•	•	•	•	•
32 Stärkande insatser för finska språket och kulturen i Sörmland	•				
33 Sprida Meänkieli			•		
34 En gemensam plats i norr – hur delar vi kultur, identitet och språk?			•		•

	Finska	Jiddisch	Meänkieli	Romani chib	Samiska
Totalt	15	6	12	9	15

Resultat: genomförd verksamhet

I det följande beskrivs kortfattat utfallet av beviljade projekt.

Finska

Folkuniversitetet – Kartläggning av finska som nationellt minoritetsspråk

Fem studiecirklar i finska genomfördes i Stockholm och i Södertälje med sammanlagt 29 deltagare. Som ett resultat av projektet kommer antalet språkcirklar på finska att expandera ytterligare under 2023, och intresse finns även för en språkcirkel på romska. Kontakter etablerades med en finskspråkig teater med resultatet att ett samarbete kring scenkonst på finska kommer att genomföras.

Axevalla folkhögskola – Sverigefinska Axevalla

Axevalla folkhögskola i Göteborg genomförde en fyra veckor lång digital kurs i nybörjarsfinska. Därtill genomfördes en 17 veckor lång digital kurs i finska som tillvalskurs. En kortare fortbildning genomfördes för en finskalärare i syfte att stärka folkhögskolans finskundervisning. Totalt hade kurserna 21 deltagare.

Studieförbundet – Revitalisering av finska i Uppsala/Västmanland

Fem kulturprogram organiserades med skrivande, berättande och sång på finska vilka samlade 190 personer. Tillsammans med finska föreningen i Köping sammanställdes minnen, fotografier och berättelser från sverigefinnar runt Köping, i syfte att förmedla kunskap om sverigefinsk historia i Köping, bland annat i samband med en utställning som planeras till 2023. En studiecirkel, "Finska i vardagen", förbereddes med rekrytering av ledare och deltagare inför en studiecirkel som startade tidigt under 2023. Insatser gjordes för att öka synligheten för finskspråkig verksamhet, framför allt via sociala medier, för att på så sätt nå ut till en yngre målgrupp. En mindre förstudie ingick i projektet med en inventering av förutsättningar för framtida verksamhet. En nätverksträff genomfördes dit föreningar, grupper och privatpersoner bjöds in för att diskutera

möjligheter att skapa möten över generationerna. En arbetsgrupp har etablerats för finska föreningar i olika kommuner i Västmanland som kommer att fortsatt träffas en gång i månaden för planering av gemensamma aktiviteter. Minst 201 personer deltog i de olika aktiviteterna.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV) – Stärkande av det finska språket och kulturen i Sörmland

Två språkcirklar genomfördes i Oxelösund, finska för nybörjare och finska fortsättningskurs, med åtta deltagare. Därtill organiserades en cirkel kring finsk historia samt två litteraturcirklar med högläsning på ett äldreboende. Dessutom genomfördes två tangokurser. Uppsökande verksamhet genomfördes gentemot finska föreningar för att undersöka intresse för samarbete. Politiker från ett stort antal partier bjöds in till ett öppet samtal om förutsättningar för att stärka det finska språket. Totalt deltog femtio personer.

Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) – Finska föreningen i Sundsvall

ABF planerade att tillsammans med sin medlemsorganisation, Finska föreningen i Sundsvall, organisera tre studiecirklar; en språkcirkel för unga som tappat språket, en cirkel där möjlighet ges att träffas och kommunicera på finska för att uppmuntra överföring av språket, en cirkel där sverigefinländare studerar finsk historia. Projektet initierades emellertid mycket sent på året och efter förseningar hann studiecirkelarna inte komma igång före årsskiftet. I slutändan belastades projektet enbart med kostnader (1 500 kronor) för studiematerial som används i cirkelarna under 2023.

Finska ingick även i tio ytterligare projekt som fokuserade på flera språk och redovisas längre ned.

Jiddisch

Paideia folkhögskola – Yiddishe folksbildung

Paideia genomförde 2 jiddischkurser med 25 deltagare, samt 19 kulturkurser och 10 kulturprogram med delfinansiering från satsningen. Kurserna genomfördes främst fysiskt men flera var också öppna för digital medverkan. Via insatsen har Paideia haft möjlighet att lägga resurser på rekrytering av lärare till kurserna i jiddisch och judisk kultur och bredda tillgängliga kompetenser i undervisningen. Likaså har projektet resulterat i att utbildningsmaterialet för undervisningen har utvecklats och fler kulturprogram än ursprungligen planerat kunde genomföras. Med extra

resurser för marknadsföring av kurserna lyckades Paideia även nå över den målsättning som fanns på 600 deltagare, totalt deltog 663 deltagare i kurserna. Jiddischverksamheten har kunnat utvecklas genom extra personalresurser som möjliggjort fördjupat samarbete med Sveriges jiddischförbund, vilket har resulterat i planering av gemensam verksamhet under 2023.

Paideia folkhögskola – Biblioteks- och informationsinsats inom judisk kultur

Projektet gjorde det möjligt att katalogisera och tillgängliggöra befintligt bokbestånd på Paideia folkhögskola för deltagare och personal. Inköp gjordes av nya böcker och media för att komplettera befintligt bestånd. En 3-årig licens införskaffades för tillgång till en digital databas inom judiska studier.

En studiecirkel i jiddisch för nybörjare genomfördes även i ett projekt som redovisas nedan, totalt hade fyra ytterligare projektfokus på jiddisch.

Meänkieli

Tornedalens folkhögskola – Sprida meänkieli

Folkhögskolan organiserade meänkieliundervisning för deltagare i allmän kurs. Undervisningen innehöll grundläggande språkkunskaper men också historia och kultur. Många av de 74 deltagarna har funktionsnedsättningar och undervisningen var utformad för att möjliggöra tillgång till språket utifrån deltagarnas specifika förutsättningar. Många deltagare hade ingen tidigare erfarenhet av språkundervisning i meänkieli, trots uppväxt i Tornedalen. Projektet har gett mersmak för expanderad verksamhet på meänkieli under vårterminen.

Kulturens Bildningsverksamhet – Förstudie för minoritetsprojekt med fokus på berättande

Kulturens Bildningsverksamhet har i en begränsad förstudie förberett ett regionalt projekt i Norrbotten. Projektet har resulterat i en plan för att skapa mötesplatser, i form av berättarkaféer, där deltagarna kan dela berättelser på meänkieli. Berättarkaféerna kommer att ha olika fokus och leds av en samtalsledare. Exempel på samtalsämnen kan vara livet i Norrbotten förr och nu och berättelser kopplade till identiteten som nationell minoritet. Planerna inkluderar även poddar på meänkieli samt en lärplattform som lanseras under 2023 med en särskild webbsida för nationella minoriteter på förbundets hemsida.

Kulturens Bildningsverksamhet – Meän ääni: Unga filmskapare i Tornedalen

Delfinansiering av projektet Meän ääni som betyder ”vår röst” på meänkieli. Med stöd från mentorer och kreatörer har ungdomar i Tornedalen skapat kortfilmer som behandlar aspekter av deras tillvaro i Tornedalen och sprider kunskap om Tornedalskultur och minoritetskultur. Projektet syftar till att ge unga tornedalingar röst, verka identitetsstärkande och skapa motkrafter till utflyttning och kulturutarmning. På så sätt vill projektet bidra till intresse och utrymme för Tornedalskultur och i förlängningen för meänkieli bland unga tornedalingar. Medan många bärare av Tornedalskultur har perspektivet från en äldre generation vill projektet göra sig relevant för unga deltagare och därigenom bidra till ett intresse för språk och kultur hos en generation som förlorat eller riskerar att förlora språket. Under projektperioden träffades mentorer och 25 deltagare 15 gånger och arbete inleddes med fem filmer. Projektmedlemmarna organiserade två föreläsningar med filmvisningar under en större kulturfestival i Kiruna, båda med fler än 100 deltagare i publiken. Projektets play-sida har registrerat runt 3 000 visningar av filmer producerade av ungdomarna och därtill 800 visningar på Youtube. <https://play.meanaani.se/>

Meänkieli förekom i nio ytterligare projekt, med fokus på flera språk, som redovisas nedan.

Romani chib

Bilda – Kartläggning av språkstärkande verksamhet hos romer i Sydvästra Sverige

Bilda har använt projektet för att etablera kontakt med en mängd romska organisationer i Västra Götaland, Halland och Skåne. En kartläggning av behov identifierade följande relevanta folkbildningsinsatser ”språkstöd i romani chib med fördjupning i dialekterna och deras kulturella skillnader, demokratikunskap, romsk historia, språkhistoria och kultur, romsk inkludering i samhället, men också stöd för hälsa, utbildning, och ekonomi”. Kartläggningen resulterade i att tre organisationer uttryckt intresse för konkreta framtida samarbeten med Bilda, och bra kontakter finns med ytterligare andra organisationer. Samarbetena kommer till en början att fokusera på produktion av nytt studiematerial på olika romska varieteter. Projektet har även undersökt långsiktiga finansieringsmöjligheter för verksamhet på romani chib vilket har

resulterat i en projekttid för ansökan om stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF).

Katrinebergs folkhögskola – Romska som minoritetsspråk, en bro mellan det offentliga Sverige och den romska kulturgemenskapen

Två föreläsningar i Halmstad med efterföljande samtal som syftade till att öka kännedomen om folkhögskolans romska kontakttolkutbildning. Vid det ena tillfället deltog 41 lärarstudenter, vid det andra tillfället fyra romska intressenter. Föreläsningen belyste den romska gruppens historia, kultur och språk samt situationen för romer i Sverige efter erkännandet som nationell minoritet år 2000.

Sensus – Stava med kroppen

Sensus har utvecklat utbildningsmaterialet "Stava med kroppen" som består av en serie på 6 videor. Utbildningen lär ut lösningar på hur man kan använda det romska språket i skriftlig kommunikation, eftersom ett standardiserat romskt skriftspråk inte är etablerat ännu. I första hand riktar sig projektet till unga romer. Projektet har utvecklats av en romsk lingvist tillsammans med romska språkarbetare. Materialet har visats för en testgrupp om 20 personer. Därefter erbjöds videon till skolor och övriga organisationer som arbetar med det romska nätverket. Initialt nåddes cirka 200 personer via föreningarna som det först spreds till. Projektet har även nått ut till etablerade nätverk på sociala medier med cirka 2 000 följare inom den romska befolkningen. Responserna har varit positiva och har inspirerat samtal och diskussioner om hur skriftspråket ska utvecklas.

Studieförbundet – Stärka den romska identiteten i Skåne

Studieförbundet i Malmö har tidigare nått ut till unga romer med ett läxhjälpprojekt och modersmålsundervisning som genomförts tillsammans med Malmö romska idécenter. Man har emellertid inte nått ut till vuxna i den utsträckning som önskas. Genom arrangemang som ökar kunskapen om romsk historia vill projektet stärka den romska identiteten och därigenom öka intresset för och tillfällena att tala språket. Tanken är att initiativet ska vara början på ett återkommande arbete som för samman äldre och unga romer på ett sätt som gynnar språköverföring och språkets status. I december genomfördes en begränsad insats med en planerad fortsättning under 2023. En föreläsning om den romska förintelsen organiserades för 45 deltagare med tre inbjudna föreläsare, inklusive en

överlevare. Efteråt genomfördes bikupesamtal för att bearbeta intryck och känslor.

Glokala folkhögskolan – Förstudie minoritetsspråk

Glokala folkhögskolan genomförde en begränsad fallstudie som kartlade behov och intressen bland romska intresseorganisationer i Malmö.

Projektet har lagt grunden för en utveckling av läromedel kring minoritetsrättigheter och antidiskriminering på folkhögskola. Under projektets gång har planer utvecklats för att ta fram en utbildning för lärarassistenter med romsk språk- och kulturkompetens i samarbete med Skolverket.

En kurs i romani chib arrangerades av Mångkulturella finska folkhögskolan, och totalt ingick språket i fyra projekt med fokus på flera språk som redovisas nedan.

Samiska

Bilda – Vilka folkbildningsbehov finns i samisk kultur, mötesplatser och minoritetsspråk?

Bilda genomförde tillsammans med Studieförbundet en förstudie i Jokkmokk, Storuman, Lycksele, Umeå och Ammarnäs. En projektledare och en referensgrupp från målgruppen engagerades i förstudien. En ambitiös enkätundersökning genomfördes liksom fyra träffar med referensgruppen samt ett antal intervjuer. Detta resulterade i en rapport som där existerande verksamhet och behov av folkbildningsinsatser inventerades. Potentiella cirkelledare, femton personer, har identifierades för framtida verksamhet som är planerad att starta 2023.

Sensus – Samiska språk- och kulturmöten i Stockholm

Sensus genomförde tre arrangemang med 57 deltagare kring samisk arkeologi, historia och konsthantverk i samarbete med Stockholms sameförening. Till våren är flera språkcirklar inplanerade.

Studieförbundet Vuxenskolan – Jojken och språket

Vuxenskolan organiserade en workshop i jojk samt en jojkkonsert under en musikfestival i Åre. Totalt deltog 123 personer.

Studieförbundet Vuxenskolan – Aktiviteter för att stärka små samiska språk

Studieförbundet Vuxenskolan i Vännäs genomförde en grundkurs sydsamiska och en fortsättningskurs i umesamiska. Man skapade digitala mötesplatser för övning av språkfärdigheter mellan kurstillfällena i umesamiska i samarbete med seniorsamerna, som förbereddes med cirkelledarutbildning. Inom ramen för projektet påbörjades utveckling av läromedel, filmer, kring samiskt konsthantverk. Likaså genomfördes och filmades en föreläsning om samisk historia. Studiecirkelarna genomfördes digitalt vilket resulterade i medverkan av 93 deltagare med stor geografisk spridning: Umeå, Göteborg, Östersund, Vänersborg, Bureå, Sollefteå, Åsele, Lund, Härnösand, Vännäs, Svedala, Hörnefors, Kramfors, Onsala, Kåge, Ammarnäs, Vilhelmina, Täfteå, Järpen, Hortlax, Piteå, Jävrebbyn, Sävar, Lycksele, Jörn, Arjeplog, Arvidsjaur, Malå samt Thoiry i Frankrike.

Medborgarskolan – Umesamisk översättning

Medborgarskolan tillsammans med Älguogåhtie – umesamer i samverkan, har inlett ett långsiktigt arbete som ska resultera i läroböcker i umesamiska som kommer att användas i studiecirkel i språket. Projektet bidrar till att infrastrukturen för umesamisk översättning stärks, genom att etablera en fokusgrupp som ger kvalificerat stöd till unga som håller på att etablera sig som översättare. I en första projektfas engagerades översättare, en fokusgrupp sattes upp och översättningsarbetet inleddes med att två kapitel översattes. Över tid kommer fyra läroböcker att översättas.

Studieförbundet Vuxenskolan – Umesamiska språkträffar

Studieförbundet vuxenskolan genomförde träffar på Samegården Arvas i Arvidsjaur varannan vecka under tre månaders tid. Träffarna gav tillfälle att samtala på umesamiska med inbjudna föreläsare som pratade på olika samiska teman, inklusive sameslöjd. Träffarna vände sig till familjer, över generationsgränserna, med tanken att bidra till språköverföring över generationerna. Sammanlagt fem personer deltog.

Folkuniversitetet – Sydsamiska i Dalarna

Folkuniversitetet genomförde en förstudie inför framtida verksamhet i Dalarna. Därtill organiserades en fortsättningskurs i sydsamiska med 13 deltagare, liksom tre streamade föreläsningar om samisk identitet och historia, i samarbete med Dalarnas museum. Utbildningsmaterial för en fortsättningscirkel i sydsamiska har producerats. Under 2023 kommer detta kompletteras med inspelning av ljudfiler. Totalt deltog 151 personer i

verksamheten som genomfördes i Offerdal men med digital medverkan från Näsvisen, Ammarnäs, Föllinge, Årsta, Säter, Piteå, Täby, Idre, Robertsfors, Umeå och Funäsdalen.

Folkuniversitetet – Kartläggning av utbildningsinsatser i samiska språk

Projektet kartlade vilka utbildningsbehov som finns för att främja samiska språk. Minst 70 olika aktörer kontaktades, bland annat Samiskt språkcentrum, Sametinget, Samiskt utbildningscentrum, enskilda föreningar, samordnare för minoritetsspråk i samiska förvaltningsområden, och befintliga språkarbetare.

Kartläggningen visade att utbudet av utbildningar och fortbildning för samiska tolkar och översättare är mycket begränsat medan efterfrågan är hög. Det konstaterades att tillgången på cirkelledare är ett stort problem för språkkurser. Många samisktalande har inget skriftspråk och drar sig därför för att leda kurser även om de talar språket väl, och tillgången på läromedel är begränsad. Både ledare och Samiskt språkcentrum efterfrågade därför en cirkelledarutbildning med möjlighet till uppföljande mentorsprogram. Därtill konstaterades att bristen på ledare har konsekvenser för löneanspråk och kostnader.

I samtal med allmänheten har framkommit önskemål på språkkurs för föräldrar vars barn börjat läsa samiska, samt samiska för nybörjare som helt saknar språkkunskaper.

Slutsatser från kartläggningen resulterade i att flera utbildningar och kurser planerades för 2023, bland annat en tolkutbildning som påbörjades i mars 2023 tillsammans med Samiskt Utbildningscentrum. Därutöver har utåtriktad och uppsökande verksamhet resulterat i att personer och intressenter identifierats som kan leda eller som vill delta i andra arrangemang som tolkkurser, cirkelledarutbildning och studiecirkel i samiska och föreläsningar. Sex cirkelledare har identifierats till kommande kurser. Utåtriktad kommunikation skapade kännedom om kommande insatser och kontaktlistor har etablerats med personer som är intresserade av att gå, leda eller samarrangera kurser. En kontaktlista för ett samiskt tolknätverk etablerades, i dagsläget innehåller den 40 namn. Projektet resulterade i planering av en mängd konkreta kommande aktiviteter.

Samiska ingick i ytterligare sju projekt som redovisas nedan.

Projekt med fokus på flera språk

Studieförbundet Vuxenskolan – Revitalisering av nationella minoritetsspråk och kulturer

Fyra språkcirklar och en workshop genomfördes med sammanlagt 46 deltagare: en cirkel i Jiddisch för nybörjare, digitalt; två cirklar i meänkieli för nybörjare, digitalt; en fortsättningscirkel i Finska, digitalt. Därtill genomfördes en workshop i bild för föräldrar och barn på finska.

Studieförbundet Vuxenskolan – Minoritetsspråk i Luleå

En nybörjarkurs i finska och en kurs i meänkieli genomfördes med sammanlagt 13 deltagare. Projektet har lett till att fler har fått upp ögonen för möjligheten att studera språken och verksamheten fortsätter under 2023 med fler intresserade än man har möjlighet att ta emot.

ABF – Norra Lapplands minoritetssatsning, 3-folksprojektet halva Tornedalen

Tre språkcirklar genomfördes i Gällivare, Pajala och Jokkmokk: grundkurser i finska och meänkieli samt en fortsättningskurs i nordsamiska för totalt 27 deltagare. Därtill genomfördes eller samarrangerades aktiviteter under minoritetsveckan i Gällivare, bland annat en musikföreläsning, en teaterföreläsning, en utställning och en föreläsning om tornedalsk historia med sammanlagt över 430 besökare.

ABF – Östra Norrbotten, 3-folks projektet halva Tornedalen

En plan med underlag för kommande aktiviteter har producerats efter en inventering av behov av folkbildningsinsatser för finska, meänkieli och samiska i Haparanda kommun. Två studiecirklar genomfördes på finska "Opi käyttämään digitaalisia palveluita", Lär dig att använda digitala verktyg och service, med sammanlagt 34 deltagare. En ny kulturfestival med fokus på finska, meänkieli och samiska samarrangerades, "3-folksfestival – Kolmen väen fästti". Festivalen innehöll barnteater, hantverksmessa, författarföreläsning och flertalet musikaliska akter under en lördag och söndag i december. Festivalen besöktes av cirka 150 personer.

Mångkulturella finska folkhögskolan – Minoritetsspråk och kultur på folkhögskola

Elva deltagare i allmän kurs gavs möjlighet att studera romani chib och romsk kultur en eftermiddag i veckan under höstterminen. Skolans pedagoger fortbildades i romsk kultur och historia vid minst tre tillfällen.

Två romska dagar med fokus på kultur och språk genomfördes, riktat mot skolans samtliga deltagare. Dagarna innehöll romsk sång och dans.

En kurs i grundläggande finska med vårdinriktning för 15 deltagare erbjöds två timmar per vecka under fyra månader. Kursen inkluderade även fördjupning i finsk kultur och traditioner. En finsk högtid firades med skolans deltagare och inkluderade en föreläsning om finsk historia.

Folkuniversitetet – Minoritetsspråk i Norrbotten och Västerbotten: kartläggning och nätverkande

En begränsad kartläggning genomfördes av behov och aktörer i Luleå, Gällivare, Pajala och Jokkmokk. Förslag har producerats för åtta framtida studiecirkel som ger möjlighet att utöva finska, meänkieli och samiska.

Sunderby folkhögskola – Förstudie, nationella minoritetsspråk och folkhögskolans roll

Kalix och Sunderby folkhögskolor har gemensamt genomfört en förstudie som kartlade minoritetsspråksverksamhet och behov av insatser för finska, meänkieli och samiska i skolornas närområde, i syfte att möjliggöra synergier och utforma relevanta framtida insatser. Dialog genomfördes med ett 30-tal personer. Konkreta idéer för framtida verksamhet har tagits fram, bland annat kurser i kreativt skrivande och skönlitterär översättning i samiska.

Nordens folkhögskola Biskops Arnö – Språk inom språken

Nordens Folkhögskola Biskops Arnö organiserade ett mentorskapsprojekt där fem författare stödde fem oetablerade minoritetsspråksförfattare, en per nationellt minoritetsspråk, vilka gavs handfast stöd att nå ut till förlag och publik genom uppläsningar och agentkontakter. Genom ett seminarium fördjupades kunskap kring meänkieli dit författare och akademiker knutna till Tornedalen bjöds in för att diskutera litteratur med ursprung i trakten. I ett ytterligare seminarium låg fokus på de samiska språken och samisk litteratur. Seminariet samlade bibliotekarier från region Uppsala samt deltagare på Biskops Arnö till ett litteraturorienterat samtal, i syfte att stärka kunskapen om den samtida samiska litteraturen, lyfta frågan om samisk litteratur på biblioteken samt undersöka hur offentligheten kring och förutsättningar för hur den samiska litteraturen ser ut. Sammanlagt deltog 107 personer bosatta på olika håll i landet.

Älvsby Folkhögskola – En gemensam plats i norr: hur delar vi kultur, identitet och språk?

Älvsby folkhögskola genomförde fortbildning av personalen på 30 personer och har byggt upp relationer med företrädare för målgruppen samt genomfört planering inför en kommande kursverksamhet, med fokus på samiska och meänkieli. Lärare har getts möjlighet att bekanta sig med grunderna i språken och har studerat musik, litteratur och andra kulturella uttryck. Vårens verksamhet har planerats och samiska företrädare har anlåtats för att medverka i kurser på skolan under 2023, för att belysa minoritetsspråk och kultur som en del skolans undervisning. Även språkundervisning planeras. För deltagare och besökare på skolan kommer samisk och tornedalsk litteratur och kultur finnas tillgängligt via workshoppar och kulturarrangemang under året. Den samiska nationaldagen kommer att uppmärksammas.

Studieförbundet Vuxenskolan – Förstudie för långsiktig strategi för SV:s arbete med och för de nationella minoriteterna

Drygt 30 organisationer som representerade samtliga nationella minoriteter kontaktades, och totalt 140 personer på olika håll i landet engagerades i en dialog eller som respondenter i enkätundersökning. En översikt över behov och existerande verksamhet producerades vilken inkluderade samtliga fem språk. En kartläggning har gjorts av potentiella samverkansmöjligheter med minoritetsorganisationer i SV:s samtliga 28 distrikt. Ett underlag med tydliga förslag för en strategi producerades. En lång konkreta kursidéer formulerades. Uppslag till samarbeten med minoritetsorganisationer har formulerats gemensamt med dessa liksom uppslag till samarbeten med offentliga organisationer.

ABF – Minoritetslitteratur

I ett begränsat projekt har litteratur köpts in som berör samtliga nationella minoriteter, för att kunna lyfta och informera om nationella minoriteter och minoritetslitteratur samt bidra med särskilda stöttande insatser riktade mot samtliga nationella minoritetsgrupper. Tonvikten ligger emellertid på finska och Ljungby sverigefinska förening driver projektet Kirjateket tillsammans med ABF där ABF lånar ut böcker till medlemmar och andra intresserade cirkeldeltagare. Genom projektet har en begränsad mängd litteratur köpts in som kommer att användas i kommande verksamhet.

Resultat: positivt mottagande från deltagarna och expanderad verksamhet

Totalt deltog 414 personer i de renodlade språkkurser som möjliggjordes av satsningen. Sätter man denna siffra i relation till det begränsade antalet språkstudenter som deltar i formell vuxenutbildning så är det tydligt att folkbildningen har en mycket viktig roll att spela för en revitalisering av de nationella minoritetsspråken.

Minst 2 600 personer deltog i olika typer av projektverksamheter – språk, kultur, identitetsstärkande och medvetandehöjande. Bredden på verksamheten som presenterats ovan illustrerar folkbildningens förmåga att anpassa sig efter deltagarnas specifika behov och därmed skapa flera olika ingångar till att närma sig språken. Ett exempel på detta är umesamiskan, ett av de mest trängda språken med färre än tio modersmålstalare, där satsningen har resulterat i inte mindre än tre projekt som fokuserar på språket.

Återrapporeringen från Paideia folkhögskola illustrerade betydelsen av kultur som en ingång till språket:

”En utmaning är att det finns ett relativt litet intresse för själva språkstudierna i språket jiddisch. Det positiva vi ser är att det däremot finns ett stort intresse för jiddischkulturen och ämnen som behandlar jiddisch och judisk kultur i bredare bemärkelse såsom jiddisch i litteraturen, musiken, kulturhistorien, m.m. En slutsats är att uppvaknandet av intresset för språket jiddisch måste gå genom det mer allmänna intresset för jiddischkultur.”

En nära dialog mellan pedagoger och deltagare i folkbildningen kring deras upplevelser av kvaliteten på verksamheten är en naturlig del av folkbildningspedagogiken. Mottagarnas återrapporering vittnar om en överväldigande positiv respons från kursdeltagarna i denna dialog. Berättelser i den fördjupande fallstudien (“Dåtid – nutid – framtid”, bifogad) vittnar också om de starka känslor som många gånger är förenade med att återerövra ett språk som är förknippat med stigma och diskriminering. I studiecirkelarna har deltagarna funnit ett socialt

sammanhang som gett motivation att ta sig an språkstudier trots detta. Genom att placera språkstudierna i en värdeburen kontext och i ett identitetsstärkande sammanhang med ett starkt ägarskap över verksamheten så skapas en mening, stolthet och trygghet som gör det enklare att ta tillbaka språket:

”Intresset för kurserna har varit mycket stort och vi har inte kunnat ge plats för alla som ville delta. Ledare och deltagare i aktiviteterna har varit positiva. Samarbetsparterna har varit positiva och aktiva och bidragit med idéer för att utveckla aktiviteterna och planera för nya samarbeten. [...] Genom det här projektet har vi kunnat genomföra aktiviteter vi annars hade haft svårt att finansiera. Vi har kunnat sänka trösklarna för deltagande genom att sänka deltagaravgifter eller gratis aktiviteter. Vi har tillsammans med ledare, föreläsare och samarbetspartners nått ut till fler personer och skapat både större och bättre nätverk med tajtare relationer och större förtroende. Genom att vi kunnat avsätta tid för verksamhetsutvecklare inom det här projektet har vi kunnat ägna mer tid till att lyssna på våra samarbetspartners och målgruppens drömmar och idéer. Det har byggt vidare på de goda relationerna och skapat förutsättningar för nya och fortsatta samarbeten.” Ur återrapportering för projektet Aktiviteter för att stärka små samiska språk

Responser från mottagarna av projektbidrag är likaså mycket positiv och det är tydligt att satsningen har skapat engagemang och har gett mersmak hos de sökande folkhögskolorna och studieförbunden. Förstudierna har resulterat i ett mer systematiserat och långsiktigt arbete för att stärka nationella minoritetsspråk. Samtliga arrangörer av språkstudier avser att fortsätta och i många fall expandera språkverksamheten ytterligare. Därtill har förstudierna som finansierats av satsningen resulterat i planer på ytterligare nystartad språkverksamhet under 2023:

”Har projektet gett mersmak för kurser på eller i nationella minoritetsspråk? Absolut, vi ser stora behov hos målgrupper till språkstödande insatser för de olika dialekterna. Ofta när en rom ska få tex hemspråk, är det inte ovanligt att man får en lärare som talar en annan dialekt, vilket är ett problem när man försöker stärka och bevara de olika dialekterna. Detta beror förstås på bristen av hemspråklärare inom de olika dialekterna. Vi ser också att språket är nära kopplat till identitet, historia och kultur och viktig i bevarandet av dessa och att minska minoritetsstress och öka stoltheten över sin identitet.” Ur återrapportering av projektet Kartläggning av språkstärkande verksamhet hos romer i Sydvästra Sverige

Under pandemin byggde folkhögskolor och studieförbund upp en pedagogik för digitala kurser som har visat sig ändamålsenlig för språkstudier, inte minst på fortsättningsnivå, när deltagarna finns spridda över landet och bristen på lokala cirkelledare är ett akut problem. Genom

flera kreativa projektinitiativ har studieförbund och folkhögskolor bidragit till att bygga upp en ny infrastruktur för språkstudier och utveckla undervisningsmaterial och andra hjälpmedel som saknats. De har också tagit fram en bas för framtida cirkelledar-, översättnings- och tolkutbildningar. Genom detta har flera av de utmaningar som identifierades under förberedelsefasen inför utlysningen adresserats.

